

**«Ημερίδα Ευαισθητοποίησης
στελεχών και εκπαιδευτικών της
προσχολικής και πρωτοβάθμιας
εκπαίδευσης σε θέματα διακρίσεων
και ισότητας των φύλων»**

Αθήνα, Παρασκευή 2 Οκτωβρίου 2015

Δρ. ΞΑΝΘΙΠΠΗ ΦΟΥΛΙΔΗ

Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικών παρεμβάσεων με την οπτική του φύλου

- ✓ Γενική παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού
- ✓ η φιλοσοφία του πλαισίου έμφυλων δραστηριοτήτων
- ✓ παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων-Καλές πρακτικές

Αξιοποίηση προγενέστερου εκπαιδευτικού υλικού

- 1) «Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων» (4.1.1α)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΚΕΘΙ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

<http://www.kethi.gr>-> μελέτες, εκδόσεις

- 2) «Παραγωγή βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού για εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία» (4.1.1δ).

<http://www.isotita-epaek.gr/welcome.htm>

Α' μέρος εκπαιδευτικού υλικού

Ενότητα 1η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ : το αντικείμενο, οι στόχοι ,τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του παρόντος επιμορφωτικού προγράμματος

Ενότητα 2η ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ :

οι κυριότερες διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και δράσεις που αποτέλεσαν τη βάση για την ανάπτυξη και την προώθηση της ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση

Ενότητα 3η ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΥΛΟ, ΕΜΦΥΛΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ :

σημαντικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί, όπως: βιολογικό και κοινωνικό φύλο, ισοτιμία των φύλων κ.λπ., αποσαφηνίζονται και αναλύονται σχετικά,

- το πλαίσιο διαμόρφωσης των έμφυλων ταυτοτήτων και ρόλων, οι προκαταλήψεις και διακρίσεις

Ενότητα 4^η ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ : Ο επαναπροσδιορισμός της εκπαίδευσης από τη σκοπιά του φύλου, αναδεικνύεται το πλέγμα των ανισοτήτων και διακρίσεων που συνδέονται με αυτό, **αυτοεκπληρούμενη προφητεία, εκπαιδευτικές επιλογές των κοριτσιών** , η υποαντιπροσώπηση των γυναικών σε ανώτερες διοικητικά θέσεις της εκπαίδευσης.

Ενότητα 5^η ΥΠΕΡΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΣΕΞΙΣΜΟ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ : αναλύεται ο όρος γλωσσικός σεξισμός, παρουσιάζονται εκφάνσεις του , διατυπώνονται εναλλακτικές γλωσσικές επιλογές

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Β' μέρος εκπαιδευτικού υλικού

Ενότητα 6η : ΕΜΦΥΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ / ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Ορισμός και σκοπιμότητα ανάπτυξης έμφυλων δραστηριοτήτων στη σχολική κοινότητα
- Μορφές έμφυλων δραστηριοτήτων
- Τρόποι ανάπτυξης και διάχυσης των αποτελεσμάτων των έμφυλων δραστηριοτήτων
- Ενδεικτικές γενικές προτάσεις έμφυλων δραστηριοτήτων

Ενότητα 7η : ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, ΜΜΕ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

7.1 Ζητήματα φύλου και θεωρητικές εστιάσεις για το φύλο στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία και τα ΜΜΕ

7.2 Παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων

Ενότητα 8η : ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ / ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ενότητα 9η : ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

Ενότητα 10η: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

Ενότητα 11η : ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΖΩΗ

Ενότητα 12η : ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΜΦΥΛΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Αρχές, στόχοι, περιεχόμενο, οργάνωση και μεθοδολογία

Αρχές, στόχοι, περιεχόμενο έμφυλων δραστηριοτήτων

- Οι Έμφυλες Δραστηριότητες που προτείνονται έχουν στο επίκεντρό τους την προώθηση της ισότητας των φύλων
- Ως παιδαγωγικές δραστηριότητες δεν διαφέρουν από οποιαδήποτε άλλη σχετική δραστηριότητα.
- Υιοθετούν, μεταξύ άλλων,
 - ✓ τις αρχές και τις μεθόδους της συνεργατικής μάθησης,
 - ✓ της ενεργού συμμετοχής,
 - ✓ της ισότιμης αντιμετώπιση όλων των παιδιών κ.ο.κ.
- Κατά συνέπεια, έχουν έντονα τα χαρακτηριστικά της ενδυνάμωσης

Οργάνωση και μεθοδολογία έμφυλων δραστηριοτήτων

- Η Έμφυλη Δραστηριότητα προετοιμάζεται συστηματικά βάσει προκαθορισμένου σχεδίου
- Στην περιγραφή της Έμφυλης Δραστηριότητας γίνεται αναφορά:
 - ✓ στον τίτλο,
 - ✓ στην τάξη στην οποία απευθύνεται,
 - ✓ στις ανάγκες των μαθητών/-τριών στις οποίες ανταποκρίνεται
 - ✓ στους στόχους της,
 - ✓ στις δραστηριότητες,
 - ✓ στα εργαλεία που θα αξιοποιηθούν κατά την υλοποίηση της
 - ✓ στους τρόπους προβολής της στον απολογισμό της
- Προσαρμόζεται και εμπλουτίζεται με βάση τη συγκεκριμένη μαθητική ομάδα, συνεκτιμώνται παράγοντες που αφορούν το συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον (οικονομική κατάσταση, τοπική κουλτούρα κ.λπ.)
- Αφετηρία της είναι ο **εντοπισμός ενός προβλήματος σχετικού με έμφυλα στερεότυπα και διακρίσεις**, ακολουθεί η επιλογή των κατάλληλων τρόπων για την αντιμετώπισή του
- Οι στόχοι της δραστηριότητας δεν πρέπει να περιορίζονται στο γνωστικό τομέα, αλλά να επεκτείνονται και στο συναισθηματικό και στον τομέα των αξιών

Ενδεικτικές επισημάνσεις ...

- Αξιοποιείται κάθε **μέθοδο ή εργαλείο** που κρίνεται κατάλληλο για τη συγκεκριμένη περίπτωση.

Ενδεικτικά:

- ✓ ερευνητικές τεχνικές,
 - ✓ προσομοίωση,
 - ✓ βιβλιογραφική έρευνα,
 - ✓ παιχνίδι, θεατρικό παιχνίδι, παιχνίδι ρόλων
 - ✓ μελέτη περίπτωσης,
 - ✓ έρευνα δράσης,
 - ✓ ερωταποκρίσεις / συζήτηση, καταιγισμός ιδεών, εννοιολογική χαρτογράφηση,
 - ✓ καθοδηγούμενη ανακάλυψη, διερεύνηση, κ.τ.ό.,
 - ✓ μεμονωμένα ή συνδυασμένα.
- Αποφεύγεται να υποκαθιστάται η πρωτοβουλία των παιδιών με τη δική μας παρέμβαση μόνο και μόνο, για να εξασφαλιστεί ένα «ποιοτικό» αποτέλεσμα.

Ενδεικτικές επισημάνσεις ... (2ο)

- Κατά την πορεία της ανάπτυξης της Δραστηριότητας αξιοποιούμε τη **διαμορφωτική αξιολόγηση**, για να εξαλείψουμε τυχόν προβλήματα που εμφανίζονται
- Με τη λήξη της δραστηριότητας γίνεται **συνολικός απολογισμός του όλου εγχειρήματος**, που παρέχει χρήσιμα στοιχεία για το μέλλον.
- **Μέριμνα μας χρειάζεται να είναι και η υιοθέτηση, σε όλες τις φάσεις της δραστηριότητας**, μιας γλώσσας απαλλαγμένης από τα στερεότυπα και τις διακρίσεις του φύλου . Για τα σχετικά ζητήματα βλ. στο Γκασούκα, Γεωργαλίδου, Λαμπροπούλου, Φουλίδη, Κώστας(2015) *Οδηγό χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας στα διοικητικά έγγραφα*
<http://www.isotita.gr/index.php/docs/c200/>

Παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων-Καλές πρακτικές

1) Αντιστροφή ρόλων στα παραμύθια

Στόχοι

- Έχοντας υπόψη μας ότι το παραμύθι λειτουργεί ως μέσο κοινωνικοποίησης ως προς το ρόλο του φύλου, επιχειρούμε να αναιρέσουμε στερεότυπους ρόλους και συμπεριφορές που τα δύο φύλα συχνότερα να υιοθετούν.
- Να δώσουμε ερεθίσματα στα παιδιά να συνειδητοποιήσουν ότι ο ρόλος που το γυναικείο φύλο παρουσιάζεται να διαδραματίζει στα παραδοσιακά παραμύθια είναι αναχρονιστικός.

Δραστηριότητες

- Διαβάζουμε στα παιδιά παραμύθια. Στη συνέχεια επιχειρούμε μαζί τους να ανασυνθέσουμε την ιστορία **αντιστρέφοντας τους ρόλους και προσδίδοντας στους ήρωες και στις ηρωίδες τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά του ρόλου/της προσωπικότητάς τους.**
- Στα κορίτσια/γυναίκες, για παράδειγμα, αποδίδουμε χαρακτηριστικά προσωπικότητας όπως γενναιότητα, θάρρος, τόλμη, αποφασιστικότητα, επινοητικότητα, εξυπνάδα,
- ενώ στα αγόρια/άνδρες φιλαρέσκεια, ομορφιά, καλοσύνη, υποχωρητικότητα και παθητικότητα.
- Έπειτα δραματοποιούμε τις παραπάνω ιστορίες.

Παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων-Καλές πρακτικές

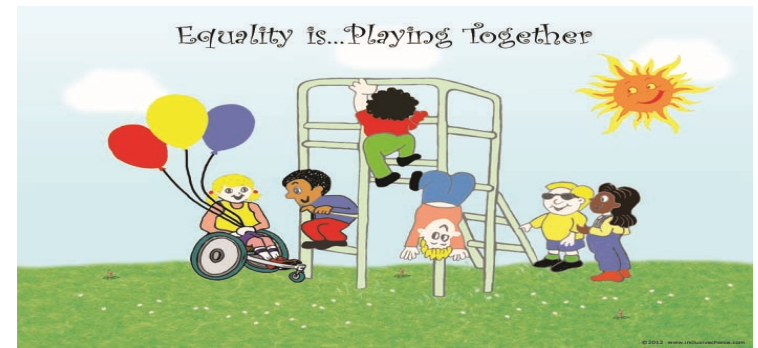
2) Παιχνίδια στην αυλή

Στόχοι

- να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να δημιουργούν μεικτού φύλου ομάδες στο παιχνίδι.
- να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι δεν υπάρχουν «αγορίστικα» και «κοριτσίστικα» παιχνίδια στην αυλή.
- να ενισχύσουμε την αυτοεικόνα κάθε παιδιού.

Δραστηριότητες

- 1) Στο χώρο της αυλής του σχολείου μας παίζουμε το παιχνίδι «**Ακολουθήστε τον ή την αρχηγό**». Ζητούμε από ένα παιδί να πάρει το ρόλο του ή της αρχηγού, από τα υπόλοιπα να ακολουθούν τις οδηγίες που δίνει. Καλούμε όλα τα παιδιά με τη σειρά να παίρνουν αυτό το ρόλο.
 - 2) Ζητούμε από τα παιδιά να χωριστούν σε **μεικτές ομάδες**. Κάθε μία παίζει και ένα διαφορετικό παιχνίδι κάθε φορά, π.χ. κρυφτό, μπάλα, σχοινάκι, κυνηγητό, μήλα, ποδόσφαιρο κ.λπ..
- Οργανώνουμε δραστηριότητες και παιχνίδια στην αυλή και φροντίζουμε, ώστε όλα τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, να **συμμετέχουν σε όλα τα παιχνίδια**. Μπορούμε να ζητήσουμε από τα παιδιά, αφού χωριστούν σε μεικτές ομάδες, να παίζουν κυκλικά με κάθε παιχνίδι, /δραστηριότητα.
 - Η ενότητα με τίτλο: «Παιχνίδια στην αυλή» προέρχεται από Μαραγκουδάκη,
 - Μαυρογιώργος, Βασιλείου,
 - Γκασούκα, Παλιεράκη, Μαυρογιώργου, 2007:59.

Παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων-Καλές πρακτικές

3)Οι γυναίκες στην ιστορία

Στόχοι

- Επιδίωξή μας είναι να γνωρίσουν τα παιδιά και να εκτιμήσουν τη συμβολή των γυναικών σε διάφορες ιστορικές περιόδους της πατρίδας μας και διεθνώς.

Δραστηριότητες

- Με αφορμή μια εθνική εορτή, π.χ. την 28η Οκτωβρίου, την 25η Μαρτίου κ.λπ., ή μια τοπική εορτή, προβάλλουμε τη συμβολή των γυναικών σε αυτούς τους αγώνες. Δίνουμε έμφαση στους αγώνες των γυναικών και στα κατορθώματά τους. Ακόμα φροντίζουμε οι ρόλοι των γυναικών στο θεατρικό να είναι ενεργητικοί και να αναδεικνύουν τη συμβολή τους στους αγώνες. Επιλέγουμε ποιήματα με αντίστοιχο περιεχόμενο.
- Επισκεπτόμαστε μουσεία της περιοχής μας και αναδεικνύουμε το ρόλο και την προσφορά των γυναικών σε διάφορες ιστορικές περιόδους.
- Εμπλουτίζουμε τη βιβλιοθήκη μας με βιογραφίες γυναικών που διακρίθηκαν σε διάφορα ιστορικά γεγονότα.
- Χρησιμοποιούμε ακούσματα από τη δημοτική ποίηση, όπως: «Η Δέσπω», «Η Λενιώ του Μπότσαρη».

Παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων-Καλές πρακτικές

4)Οι γυναίκες και πολιτική

Στόχοι

Στόχος της άσκησης αυτής είναι να προβληματιστούν οι μαθητές και οι μαθήτριες για το αν η πολιτική έχει φύλο και να αναρωτηθούν αν οι γυναίκες αντιμετωπίζουν και σήμερα εμπόδια στην ενασχόληση τους με την πολιτική .

Δραστηριότητες

Εξηγείστε στους μαθητές και τις μαθήτριες το στόχο της άσκησης.

- Βοηθήστε τους μαθητές και τις μαθήτριες να ξεκαθαρίσουν τους μύθους και την πραγματικότητα.
- Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες
(Βοηθητικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί το βιβλίο: Παντελίδου – Μαλούτα, Μ.(1992): Γυναίκες και πολιτική, Gutenberg, Αθήνα).
- Προβολή του video σε παραγωγή και σκηνοθεσία του κ. Γ. Πετρίτση με τίτλο: “ Η Ελληνίδα στο Κοινοβούλιο», το οποίο προβλήθηκε στην ΕΤ1 στις 8/3/2007, παγκόσμια μέρα της γυναίκας. Αναφέρεται σε χαρακτηριστικές στιγμές της ιστορίας διεκδίκησης και θεσμικής κατοχύρωσης των πολιτικών δικαιωμάτων των Ελληνίδων και στην παρουσία τους στο ελληνικό Κοινοβούλιο.

Παραδείγματα έμφυλων δραστηριοτήτων-Καλές πρακτικές

4)Οι γυναίκες και πολιτική β

1)Πολιτική:

Η πολιτική είναι ανδρική υπόθεση, γιατί μόνο οι άνδρες μπορούν να την καταλάβουν και να συμμετέχουν ενεργά σ' αυτή.

Η πολιτική είναι δυσνόητη για τις γυναίκες και δεν μπορούν να την κατανοήσουν.

Στις εκλογές μια γυναίκα πρέπει να ψηφίζει ό,τι και ο άνδρας της.

2)Πολιτικό ενδιαφέρον:

Οι άνδρες δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την πολιτική, ενημερώνονται και συμμετέχουν πιο ενεργά από τις γυναίκες στην πολιτική διαδικασία.

Οι γυναίκες αποκτούν πολιτική συνείδηση σε μεγαλύτερη ηλικία σε σχέση με τους άνδρες.

Οι μορφωμένες γυναίκες συζητούν για τα πολιτικά θέματα πάντα λιγότερο σε σχέση με τους άνδρες.

Η συμμετοχή των ανδρών και των γυναικών στις προεκλογικές πολιτικές συγκεντρώσεις είναι η ίδια.

Οι άνδρες εκφράζουν συχνότερα τις πολιτικές τους απόψεις.

Οι γυναίκες συμμετέχουν σε πολιτικές παρατάξεις.

3)Τρόπος αντιμετώπισης της πολιτικής από τα δύο φύλα:

Οι άνδρες πολιτικοί αντιμετωπίζουν την πολιτική ως επάγγελμα / ως καριέρα και επιθυμούν να αναδειχτούν οικονομικά και κοινωνικά μέσω αυτής.

Οι γυναίκες πολιτικοί αντιμετωπίζουν την πολιτική με συναισθηματισμό και στόχος τους είναι να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο, για να κάνουν έναν «καλύτερο κόσμο» για τα παιδιά τους.

Ο μόνος τρόπος να πάρει μια γυναίκα σημαντική θέση στην πολιτική είναι να είναι σύζυγος κάποιου σημαντικού πολιτικού άνδρα.

Η ενότητα με τίτλο: «Μύθοι και πραγματικότητα για τη σχέση των γυναικών με την πολιτική» προέρχεται από Μαραγκουδάκη, Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Ζιώγου-Καραστεργίου, Ιωάννου, Περράκη, 2007: 48.

Σε ό,τι αφορά τους γονείς:

- 1) Ενθαρρύνετε τους να μην αγοράζουν στα παιδιά τους παραδοσιακά «αγορίστικα» και «κοριτσίστικα» παιχνίδια ανάλογα με το φύλο τους
- 2) Προβληματίστε τους προτρέποντας τους να αναρρωτηθούν:
 - ✓ Μήπως περιμένω από τα παιδιά μου να συμπεριφερθούν διαφορετικά ανάλογα με το αν είναι αγόρια ή κορίτσια;
 - ✓ Μήπως έχω διαφορετικές προσδοκίες σε σχέση με τις ικανότητες και δεξιότητες ανάλογα με το φύλο του παιδιού μου;
 - ✓ Μήπως καταμερίζω τις εργασίες του σπιτιού στα παιδιά μου ανάλογα με το φύλο τους;

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ

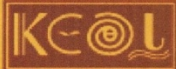
ΓΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

2ο ΕΝΙΑΙΟ ΛΥΚΕΙΟ
ΚΑΛΥΜΝΟΥ

κανένα
φύλ(λ)ο
δεν
αντέχει
στο
σκοτάδι

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ

ΓΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

2ο ΕΝΙΑΙΟ ΛΥΚΕΙΟ
ΚΑΛΥΜΝΟΥ

η ισότιμη
συνύπαρξη
είναι
προϋπόθεση
ζωής

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ